

19950400 Marc Baert Een kritische kijk op de internationale taal

Een utopie?

In de loop van 1939 werden in het ouderlijk huis te Nieuwpoort, waar we verbleven vooraleer de luchtaanval van 27 mei 1940 de woning volledig zou verwoesten en ons naar Brugge zou verdrijven, twee jonge Spanjaarden opgenomen. Het betrof de gebroeders Gonzales, die als kinderen van republikeinse vluchtelingen onder zovele anderen, in het teken van internationale solidariteit onderdak en bescherming zochten en ook in België vonden.

Het naderende einde van de vreselijke tragedie van de Spaanse Burgeroorlog die meer dan 1,5 miljoen slachtoffers met zich zou meebrengen, werd immers o.a. gekenmerkt door de massale uittocht van tienduizenden families die niet onder de knoet van het komende Franco-regime wilden leven.

Hoe, via eventueel welk toeval kwamen die jongens bij ons terecht?

Vader Braet, vanaf 1926 een aktieve Esperantist, nam deel aan nationale en internationale congressen en leidde te Nieuwpoort een Esperanto-club. Hij voerde tevens een drukke briefwisseling met Esperantisten uit tientallen landen waaronder Spanje. En via deze contacten waren de gebroeders Gonzales voor enige tijd in onze huiskring terechtgekomen. De oudste zou tijdens de 2de Wereldoorlog als politiek gevangene omkomen in het KZ Mauthausen. De jongste zou sneuvelen tijdens de bevrijdingsgevechten te Nieuwpoort in de loop van 1944...

Esperanto, Esperantobeweging en de daaruit voortvloeiende contacten in binnen- en buitenland waren bij ons thuis doodgewone zaken. Dank zij deze geniale taal opende zich een venster op de wereld, op onze wereld, en voelden we ons zowel internationalisten als Vlamingen.

Na de oorlog richtte vader Braet, teruggekeerd naar Nieuwpoort, een nieuwe Esperantoclub op. Mijn broer die de gevangenis van de Nazi's in Frankrijk en het werkkamp in Duitsland overleefd had, organiseerde te Brugge Esperantocursussen voor jongeren. Toen hij in 1947 in Belgisch Kongo aankwam, waar hij gedurende 30 jaar onafgebroken in het onderwijs zou bedrijvig zijn, was een van zijn eerste bekommernissen een Esperantoclub oprichten waarbij ook de Kongolezen - en na 1960 Zairezen - zouden betrokken zijn. Aanvang van de 90er jaren, nadat alle poging om via ambassades, officiële organisaties, radio, TV, pers en noem maar op, vroegere Russische, Wit-Russische en Oekraïense lotgenoten op te sporen die met hem in het werkkamp in Duitsland waren terechtgekomen, mislukt waren, bleek het relatief eenvoudig om dank zij de Esperanto-contacten in de ex-USSR, het merendeel van de nog levende werkmakkers terug te vinden. Zo zie je maar weer.

Aan het eerste na-oorlogse internationale Esperanto-Congres dat in 1947 te Bern (Zwitserland) plaatsgreep, nam ik samen met vader Braet deel, en ontmoette er o.m. het taalgenie Dr. Lapenna uit Joegoslavië waarnaar ook de auteur van dit boek verwijst. Uit ervaring kan ik slechts getuigen dat Esperanto in de praktijk haar enorm nut duidelijk heeft bewezen. Daarbij komt wat de auteur van voorliggend werk de interna ideo noemt. Want voor de schepper van het Esperanto, Dr. Zamenhof, betekende deze taal veel meer dan alleen maar de mogelijkheid te creëren om met andere volkeren, andere culturen in contact te komen. Aan het Esperanto was en blijft m.i. een idee verbonden, een ziel, een humanistisch ideaal. Met mekaar kunnen spreken, mekaar kunnen begrijpen, mekaar dus beter leren kennen en misschien waarderen, kon en kan een basis vormen tot universele broederschap. Dat zoiets echter inderdaad tot soms idealistische, naïeve opvattingen kon en kan leiden, is het best te illustreren met de uitspraken van vader Braet daar waar hij overal verkondigde dat, eenmaal iedereen over de ganse wereld Esperanto zou spreken en schrijven, er geen oorlogen meer zouden kunnen ontstaan.

Wie met taal begaan is, met taal creatief bezig is, weet hoe fundamenteel belangrijk het is zich begrijpbaar uit te drukken. Begrepen worden, in de zovele nuances die een moedertaal rijk is, via omzetting naar het

Esperanto, is perfect mogelijk en tevens onomstotelijk in de praktijk bewezen. Dat weten alle linguïsten die o.m. het Esperanto, naast diverse andere talen, beheersen.

Nee, Esperanto is geen onbereikbaar, idealistisch gegeven, maar een actief na te streven doel. Dat het Masereelfonds, mede dank zij de publicatie van het m.i. uitstekend betoog van Fernández, actiever ideologische aandacht aan het Esperanto als maatschappelijke realiteit wil besteden, kan alleen maar hoopvol stemmen. Want "Das Prinzip Hoffnung", zoals de Duitse filosoof Ernst Bloch het formuleerde, is en blijft fundamenteel belangrijk voor de mens.

Ik zou zeggen: het belangrijkste. Want zonder hoop kunnen wij niet leven.

Marc Braet

Brugge, april 1995.